

Взаємодія у військовій сфері передбачає узгодження Державної митної служби України і силових структур із спільного використання військової міцності та потенціалу держави в інтересах зміцнення безпеки України і стабільності ситуації на державному кордоні.

IV. Висновки

Визначення чіткого кола повноважень усіх суб'єктів національної безпеки є не тільки передумовою їх ефективної діяльності, а й метою подальших демократичних процесів у всіх сферах життєдіяльності. Насамперед, це має торкатися захисту прав і свобод громадян України.

Для посилення ролі митної служби в системі забезпечення національної безпеки особливо важливо визначити стратегію дій. Сутнісне розуміння митної стратегії виводиться, з одного боку, із загальнонаукового, загальноприйнятого поняття "стратегія", із змісту теорії стратегії взагалі; а з іншого – з аналізу призначення та специфіки митної політики в цілому.

У загальнометодологічному аспекті в сучасній науковій літературі під стратегією прийнято розуміти теорію й практику, що спрямовані на досягнення однієї чи декількох головних (політичних, економічних, соціальних, військових та інших) цілей конкретної соціальної системи або відносно самостійної діючої підсистеми.

Сутність явища зазвичай розкривається при розгляді основних його елементів. Крім

постановки головної мети, серед основних елементів можна назвати визначення основних напрямів, етапів, завдань та принципів досягнення мети; вибір основних способів та форм дій; об'єктивний розрахунок оптимальних сил і засобів; вмілий їх розподіл та використання.

Таким чином, головним змістом митної стратегії України як механізму захисту національних інтересів є формування основних пріоритетів діяльності митних органів та створення умов для їх реалізації. Крім того, митна стратегія має стати комплексною програмою практичних дій із забезпечення національної безпеки в цілому.

Література

1. Закон України "Про основи національної безпеки" від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
2. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети і проблеми імплементації / Я. Жаліло // Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. – К. : Сатсанга, 2001. – С. 141–152.
3. Кормич Б.А. Митна політика в системі функцій держави / Б.А. Кормич // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1999. – № 2. – С. 109–111.
4. Управління в митній службі : підручник / [за заг. ред. Ю.Д. Кунева]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 408 с.

УДК 351.82

ДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА РУХОМ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Дмитренко Г.В.

кандидат наук з державного управління
Головне контрольно-ревізійне управління України

Annotation

In the article main problems of organization of effective state finance control in the Ukraine in the sphere of material-technical values are investigated.

Анотація

Досліджено основні проблеми організації ефективного державного фінансового контролю в Україні у сфері матеріально-технічних цінностей.

Ключові слова

Державний фінансовий контроль, ревізія, перевірка, інвентаризація.

I. Вступ

У сучасних умовах значення державного фінансового контролю за рухом матеріаль-

но-технічних цінностей для підприємства залишається актуальним і злободенним. Від його правильної організації багато в чому залежить стан справ на підприємстві. Іншими словами, ефективний контроль за рухом матеріально-технічних цінностей підприємства забезпечує нормальну роботу підприємства, що сприяє його розвитку в цілому.

Як відомо, діяльність підприємства складається з багатьох взаємопов'язаних процесів. Це означає, що надзвичайно важливими є ефективність і оптимальність кожного з них. Так, поряд з виробничими, збутовими, маркетинговими та іншими процесами надзвичайно великий вплив на ефективність діяльності виробничого підприємства справ-

ляє матеріально-технічне забезпечення підприємства. Важко уявити собі процес виробництва без наявності необхідних для цього предметів і засобів праці. Саме тому організація ефективного контролю за рухом матеріально-технічних цінностей є одним із першорядних завдань, що потребують вирішення на сучасних виробничих підприємствах.

Як було сказано у виступі Голови ГоловкиРУ України М.І. Сивульського на розширеному засіданні колегії ГоловкиРУ України 30.10.2009 р., “за 9 місяців поточного

року встановлено порушення фінансово-господарської дисципліни на 11,2 тис. підприємств, установ і організацій, або 96% від перевірених. Незважаючи на те, що завдяки впровадженню попереднього контролю суми встановлених ревізіями порушень зменшилися порівняно з минулим роком приблизно на 30%, їх обсяги залишаються дуже і дуже значними. Так, загальна сума виявлених фінансових порушень та недоліків складала 18 млрд грн, у тому числі 6,6 млрд грн втрат” (рис. 1).

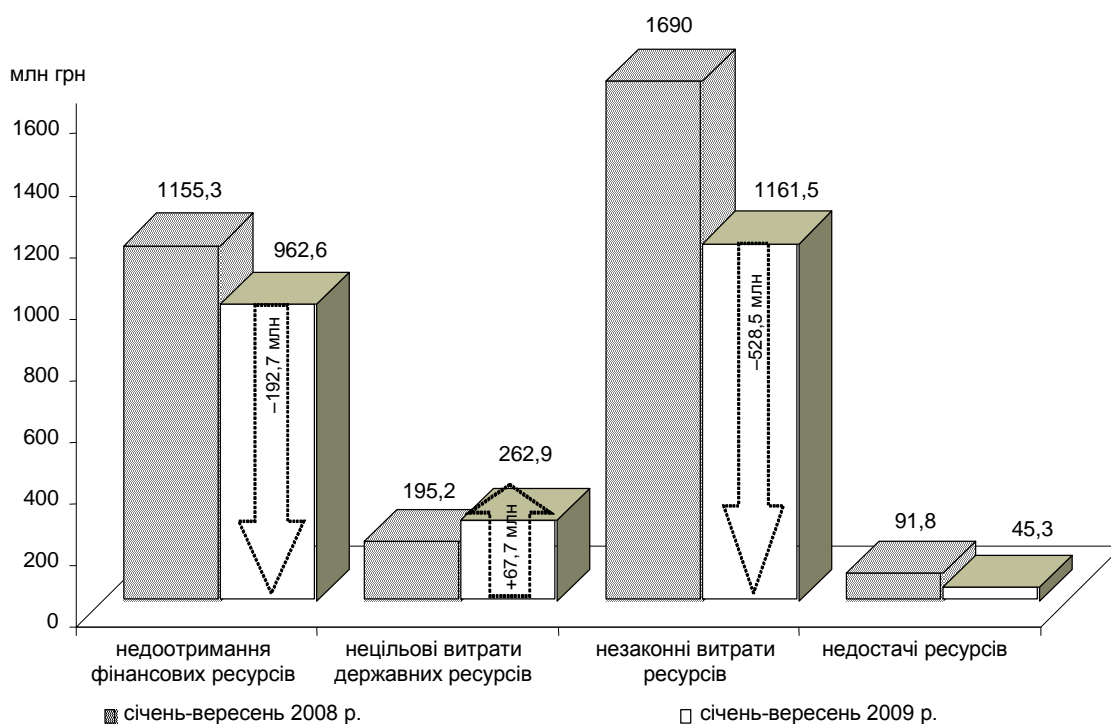

Рис. 1. Динаміка обсягів порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, виявлених органами ДКРС протягом січня-вересня 2008–2009 рр.

Слід зазначити, що від правильної організації процесу перевірок прямо залежать результати виробництва, відповідність запланованих показників фактичним і загальна ефективність функціонування підприємства.

II. Постановка завдання:

- дослідити основні джерела інформації та методичні прийоми здійснення фінансового контролю;
- визначити елементи ревізії надходжень, оцінювання та оприбуткування матеріальних цінностей.

III. Результати

Здійснення державно-управлінського впливу відбувається через виконання завдань контролю і ревізії, які полягають у тому, щоб забезпечити перевірку:

- правильності і своєчасності оформлення операцій, пов'язаних із надходженням та використанням матеріалів;

- збереження матеріальних цінностей у місцях зберігання та на всіх стадіях їх руху;
- договірно-розрахункової системи матеріально-технічного постачання, правильності і своєчасності розрахунків з постачальниками;
- використання і дотримання встановлених норм витрачання матеріалів у процесі виробництва;
- стану аналітичного (складського і бухгалтерського) обліку матеріалів та правильності визначення їх собівартості;
- правильності встановлення номенклатурних цін та обґрунтованості визначення собівартості продукції.

У системі контролю і ревізії важливе значення має використання ревізором законодавчих та нормативно-правових актів, які регулюють взаємовідносини підприємств із постачальниками, систему постачання, прийняття та відпуск матеріалів. Це дає можливість перевірити під час ревізії систему нор-

Держава та регіони

мативно-правового забезпечення, тобто обґрунтувати перевірку дотримання на підприємстві законності операцій із товарно-матеріальними цінностями.

Фактична і документальна перевірка операцій з товарно-матеріальними цінностями включає в себе систему органолептичних, розрахунково-аналітичних, документальних прийомів контролю та процедур узагальнення і реалізації його матеріалів. Особливе значення під час ревізії має правильне використання ревізором процедур, пов'язаних з інвентаризацією матеріальних цінностей і розрахунків із постачальниками, та перевірка документального обґрунтування операцій щодо надходження, використання та іншого вибуття матеріальних цінностей. Ревізію операцій із матеріальними цінностями потрібно розпочинати з їх інвентаризації та обстеження складського зберігання матеріалів. Для цього необхідно правильно визначити об'єкти інвентаризації товарно-матеріальних цінностей. Під час ревізії операцій з товарно-матеріальними цінностями, їх руху і збереження важливе значення має також правильне застосування документальних методичних прийомів і способів, що потребує детальної документальної перевірки цих операцій.

Під час ревізії операцій з матеріальними цінностями поряд із перевіркою облікової документації важливе значення мають методи фактичного контролю.

Одним із методів такого контролю є інвентаризація матеріальних цінностей. Для цього ревізійна група (ревізор) організовує інвентаризацію матеріальних цінностей.

Залежно від повноти охоплення перевіркою цінностей на об'єктах їх збереження під час ревізії можуть здійснюватись як повні, так і вибіркові та контрольні інвентаризації цінностей. Найбільш ефективною під час ревізії є повна інвентаризація матеріальних цінностей, що забезпечує перевірку всіх їх видів і сортів на підприємстві, що ревізується. Повна інвентаризація цінностей у процесі ревізії може здійснюватись раптово на всіх об'єктах (складах, коморах) або по чергово (в два або три прийоми).

Одночасне здійснення інвентаризації цінностей у всіх місцях зберігання дає можливість попереджувати приховування нестач або лишків цінностей. Але у зв'язку з тим, що повна інвентаризація потребує формування в короткий термін багатьох інвентаризаційних комісій (інколи одночасно), під час ревізії на складах може організовуватись вибіркова інвентаризація цінностей. Суть такої інвентаризації полягає в тому, що фактичною перевіркою охоплюються тільки окремі цінності. Така інвентаризація цінностей проводиться тоді, коли на складі порівняно недавно (наприклад у межах одного

кварталу) була здійснена повна інвентаризація цінностей.

Різновидом вибіркової інвентаризації є контрольна інвентаризація, яка здійснюється в процесі або одразу після проведення суцільної або вибіркової інвентаризації цінностей. Вона, як правило, носить тільки характер поточного контролю процесу інвентаризації на тому або іншому об'єкті й охоплює 10–15% найважливіших найменувань цінностей, зазначених в інвентаризаційному описі, але не менше 10% їх загальної кількості. З метою забезпечення повноти контролю за збереженням цінностей на об'єктах підприємства, що ревізується, необхідно з самого початку ревізії обґрунтувати, як організувати повні чи вибіркові інвентаризації, щоб охопити фактичною перевіркою всі цінності тієї або іншої групи. Вибіркова інвентаризація цінностей не має бути лише перевіркою “навмання”, і якщо за окремими цінностями у картках (книгах) складського обліку є записи, які здійснені “червоним” сторно, або наявні великі суми нерухомих залишків цінностей, важливо забезпечити повну їх інвентаризацію.

Поряд з інвентаризацією цінностей під час ревізії підприємств здійснюється обстеження дотримання умов їх збереження. Зберігання матеріальних цінностей розмежовується за матеріально відповідальними особами. При перевірці необхідно мати на увазі, що на окремих підприємствах складські приміщення не відповідають вимогам. Це призводить до перевантаження складів, порушення системи зберігання, ускладнює відпуск цінностей. У таких випадках необхідно звернути увагу на те, які приймаються заходи щодо розширення складських приміщень.

У процесі обстеження перевіряють огороження території і можливість безконтрольного доступу на територію підприємства, стан охорони складів і території підприємства. Перевірці підлягає дієвість пропускної системи контролю вивезення вантажів із території підприємства. Ревізор з'ясовує, скільки разів проводились контрольні перевірки вивезення вантажів адміністрацією підприємства. При ревізії пропускної системи необхідно враховувати взаємозв'язок між територіально відокремленими спеціалізованими цехами, філіалами, підприємствами і головним підприємством. Оформлення перепустки на вивіз при внутрішньому переміщенні цінностей вимагає від працівників підприємства і ревізора детального контролю, матеріали якого можуть бути використані як джерела контролю при виявленні порушень і зловживань у діяльності цехів і філіалів, неповному оприбуткуванні цінностей, приписках, крадіжках, спотвореннях в обліку. При значних крадіжках, пору-

шеннях пропускового режиму, неприйнятті відповідних заходів зі сторони посадових осіб складається опис затримань із вкраденим майном на прохідній підприємства. Дані беруть із книги чи журналу затримань, який веде охорона підприємства.

Сукупні порушення призводять до того, що державний бюджет недоотримує значні кошти для реалізації соціальних і гуманітарних програм.

Статистичні дані щодо рівня відшкодування таких порушень у 2008–2009 рр. наведені на рис. 2.

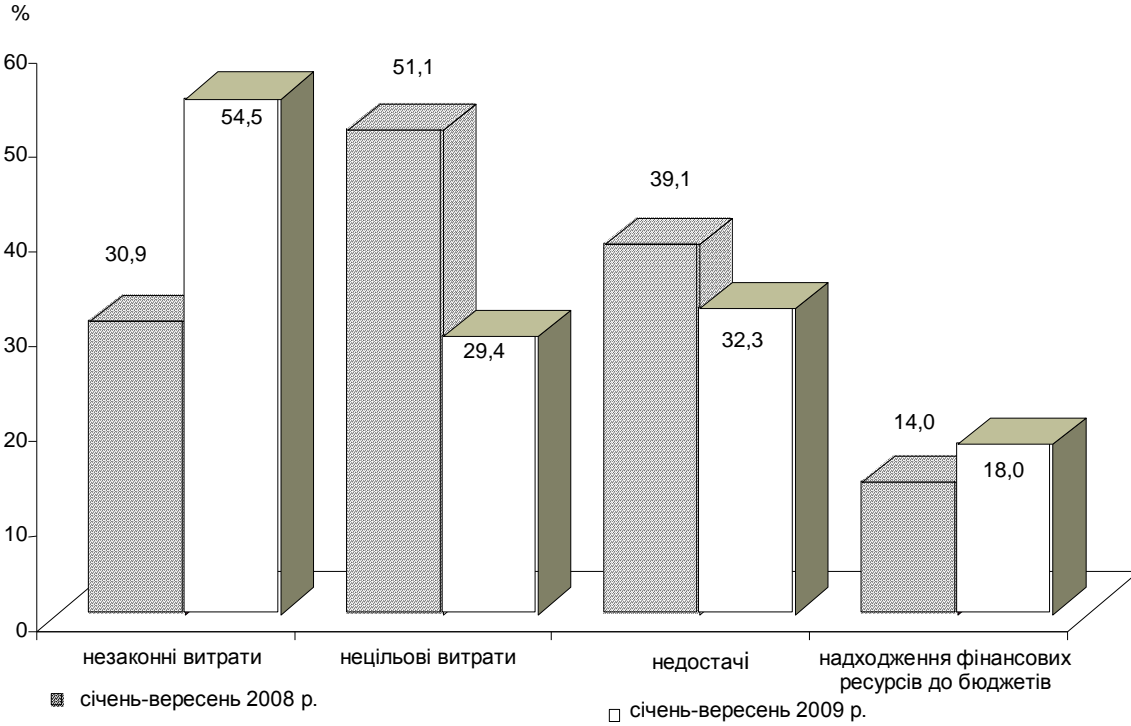

Рис. 2. Рівень відшкодування порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, протягом січня-вересня 2008–2009 рр.

Необхідно підкреслити, що при обстеженні необхідно провести вибірку перевірку вантажів, що вивозяться на підставі пропусків. Найбільш доцільно перевіряти матеріальні цінності, які відправляються місцевим покупцям. Особи, які здійснюють перевірку, розпечатують вагони, контейнери, пакувальну тару, порівнюють фактичну кількість, асортимент, якість і вартість матеріальних цінностей, що вивозяться, з даними рахунків-фактур, наказів-накладних, специфікацій, ярликів, пропусків та інших супровідних документів. Особливе значення тут має момент раптовості. Безпосередньо на складах також проводяться аналогічні контрольні перевірки фактичної наявності матеріальних цінностей. При перевірці враховують результати попередніх контрольних перевірок та інвентаризацій, строки їх проведення, виявлені порушення в складському обліку, розміри залишків на день перевірки, сигнали про крадіжки і зловживання. Одночасно з контрольними вибірковыми інвентаризаціями матеріальних цінностей перевіряються ваговимірвальні прилади. При перевірці необхідно враховувати, що цілий ряд видів сировини і матеріалів відо-

бражається в декількох одиницях виміру: за кількістю штук і вагою, кількістю штук і площею, вагою і місткістю, фактичною і кондиційною вагою, фізичними та умовними одиницями виміру. Тому доцільно проводити перевірку фактичної наявності цих матеріальних цінностей і порівняння їх з обліковими даними в декількох одиницях виміру. Виявлені розходження щодо окремих вимірників будуть вказувати на ознаки порушення встановлених правил прийому, зберігання і відпуску певних видів матеріальних цінностей, факти крадіжок і зловживань. При перевірці складів визначають систему контролю якості цінностей, що надходять від постачальників, правильність їх прийняття за кількісними і якісними показниками. Для перевірки залучають лабораторні журнали, досліджують результати лабораторних аналізів, обґрунтовують заходи, здійснені щодо постачальників неякісної сировини.

При обстеженні складів ревизор розглядає проведення контрольних перевірок складів і вибіркового інвентаризацій матеріальних цінностей робітниками відділів постачання, збуту і бухгалтерії підприємства, їх кількість, результати, номенклатуру матері-

алів, що перевіряються, і прийняті заходи за результатами перевірок. На підприємстві має бути розроблений план таких перевірок на всіх складах, який не підлягає розголошенню. Разом з такими контрольними перевітками ревізор досліджує систему відпуску матеріалів на виробництво, правильність визначення їх кількості за допомогою ваговимірвальних приладів, контроль з боку представників цехів, точність і своєчасність оформлення відпуску матеріалів відповідними документами.

Невід'ємною частиною ревізії зберігання матеріальних цінностей на складах є перевірка складського обліку. З цією метою дослідженню підлягають картки сортового обліку, які видаються бухгалтерією матеріально відповідальним особам під розписку. Матеріальний відділ бухгалтерії має систематично контролювати правильність записів у картках складського обліку на основі первинних документів та обґрунтовувати визначення сальдо після кожної операції. Такий контроль особливо необхідний в умовах застосування оперативного сальдового обліку матеріалів, коли в бухгалтерії ведеться облік тільки у вартісному вираженні за групами матеріалів. Бухгалтер матеріального відділу бухгалтерії при цьому методі обліку підписується в картках складського обліку за правильність кожної записаної операції на основі первинних документів. Не дивлячись на це, практика контрольно-ревізійної роботи показує, що основними порушеннями в обліку матеріалів на картках сортового обліку є: наявність від'ємних перехідних залишків ("червоне" сальдо) щодо окремих видів матеріальних цінностей; відсутність записів надходження матеріалів за окремими прибутковими документами; розходження між даними карток сортового обліку і даними обліку в бухгалтерії; завищення кількості списаних на витрати матеріалів порівняно з витратними документами; неправильний підрахунок залишків; наявність залишків матеріалів в одному вимірнику і відсутність їх в іншому, якщо облік цього матеріалу ведеться в декількох вимірниках.

Факти "червоних" залишків свідчать про неповне або несвоєчасне оприбуткування надходження матеріальних цінностей, списання завищеної кількості матеріалів на виробництво проти фактично відпущених, заміни даних оформленого документа, складання безтоварних документів на відпуск матеріалів, неправильний підрахунок перевчених із цехів матеріалів тощо. Від'ємні ("червоні") залишки після чергового надходження такого матеріалу тимчасово закриваються, а кількість товарно-матеріальних цінностей на цю величину зменшується. Від'ємні залишки показують розмір невра-

хованих матеріалів і можуть бути резервом для крадіжок. Після з'ясування причин їх утворення під час прийняття документів матеріального обліку бухгалтером чи в процесі ревізії необхідно оприбуткувати матеріальні цінності на величину розміру "червоних" залишків і вивести реальні залишки.

Окремі прибуткові документи, особливо за невідфактурованими поставками, можуть бути не відображені в картках сортового обліку. Для їх виявлення необхідно раптово перевірити всі первинні документи завідувача складом на його робочому місці.

Розходження між даними складського і бухгалтерського обліку виявляють шляхом порівняння залишків у сальдовій книзі із залишками, підрахованими бухгалтерією в оборотних відомостях за групами матеріалів. Необхідно також перевірити, чи не допускалось списання аналогічних розходжень за рахунок відхилень в оцінці матеріалів або за рахунок транспортно-заготівельних витрат замість встановлення дійсних причин.

Навмисне завищення кількості списування на витрати матеріалів порівняно з первинними документами і неправильний підрахунок залишків матеріальних цінностей (у бік зменшення) в картках сортового обліку можуть здійснюватись практично за рахунок округлення показників (наприклад, до 10, 100 тощо). Ці порушення можуть бути виявлені шляхом виправлення і підчищення у картках, а також шляхом порівняння кількості відпущених матеріалів у цех за документами складу з кількістю одержаних матеріалів згідно з документами цеху. Крім того, зазначені порушення призводять до розходження між даними складського і бухгалтерського обліку. Невідповідність залишків матеріалів, які обліковуються в декількох вимірниках, вказує на недостовірність первинних документів за операціями надходження та витратання і порушення встановленого порядку прийняття і видачі матеріальних цінностей. У цих випадках необхідним є поопераційне дослідження первинних документів.

IV. Висновки

Підсумовуючи викладене вище, необхідно зазначити, що державний фінансовий контроль буде ефективним, якщо він буде здійснюватися системно та в логічній послідовності, аби уникати непотрібного дублювання і паралелізму в адмініструванні контролю. Так, на основі результатів дослідження складського господарства і стану зберігання матеріальних цінностей ревізор може вимагати проведення суцільної інвентаризації матеріальних цінностей на окремих складах і в окремих матеріально відповідальних осіб. У процесі ревізії необхідно перевірити всі документи, де відображаються дані проведення інвентаризацій матеріальних цінностей за період, що ревізується (на-

кази про проведення інвентаризації і створення інвентаризаційних комісій, інвентаризаційні описи, порівнювальні відомості, протоколи інвентаризаційних комісій, реєстри бухгалтерського обліку, в яких відображені результати інвентаризації). При перевірці матеріалів інвентаризації має звертатися увага на повноту охоплення інвентаризацією всіх матеріальних цінностей на складах й інших місцях їх зберігання та у всіх матеріально відповідальних осіб, дотримання строків і умов її проведення, правильність оформлення результатів інвентаризації, виявлення лишків та нестачі матеріальних цінностей; обґрунтованість і законність зарахування пересортиці, списання нестач, правильність віднесення нестач і псування матеріалів за рахунок винних осіб, повноту оприбуткування лишків; своєчасне і правильне відображення результатів інвентаризації в

обліку. Особливу увагу слід приділяти вивченню правильності прийнятих рішень за результатами інвентаризації.

Література

1. Архів автора.
2. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: підручник для студентів вищ. навч. закл. / М.Т. Білуха, М.Г. Дмитренко, Т.В. Микитенко. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Українська академія оригінальних ідей, 2006. – 888 с.
3. Білуха М.Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудит / М.Т. Білуха. – К.: Влад і Влада, 1996. – 320 с.
4. Дмитренко Г.В. Концептуально-методологічні основи організації і здійснення фінансового контролю: монографія / Г.В. Дмитренко. – К.: АДФ-Україна, 2009. – 160 с.

УДК 338.48(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Донченко Л.М.

кандидат географічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького

Гостєва Н.П.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

In the article investigational, that the personal touch of transformation processes which take place in Ukraine is activation of activity of enterprises of tourist complex. An all greater value is acquired by the scientifically grounded forming of favourable financial-economical, legal and informative environment with the purpose of stimulation of development of tourism in Ukraine.

Анотація

Досліджено, що характерною рисою трансформаційних процесів, які відбуваються в Україні, є активізація діяльності підприємств рекреаційно-туристичного комплексу. Дедалі більшого значення набуває науково обґрунтоване формування сприятливого фінансово-економічного, правового й інформаційного середовища з метою стимулювання розвитку туризму в Україні.

Ключові слова

Державна туристична політика, рекреаційний-туристичний комплекс, правове регулювання розвитку туризму, нормативно-правові, державно-адміністративні, фінансово-кредитні, податкові, соціально-психологічні важелі.

I. Вступ

В Україні висвітлені далеко не всі питання стосовно сучасних теоретико-методологічних та прикладних засад активізації діяльності підприємств рекреаційно-туристичного комплексу. Існує потреба в поглибленому науковому дослідженні теоретичних аспектів формування методики адміністративного та фінансово-ресурсного забезпечення розвитку туризму, визначенні пріоритетів та окресленні шляхів підвищення ефективності управління комплексним використанням багатого рекреаційно-туристичного потенціалу України.

II. Постановка завдання

Метою статті є визначення основних економічних та адміністративних механізмів підтримки розвитку туризму, вироблення практичних рекомендацій з регулювання розвитку туризму та стимулювання його фінансово-ресурсного забезпечення.

III. Результати

Аналіз наукових джерел з проблематики державного управління окремими сферами суспільного життя в Україні, державного регулювання економіко-господарської діяльності, у тому числі й галузі туризму, свідчить, що українським ученим тут належить вагомих